

Здаройя... хутчэй, няма, чым ёсць

Дзіцячым урачам у наш час даводзіцца лячыць і венерычныя захворванні

Дзяцей у нашай краіне нараджаецца ўсё менш. Да таго ж, усё менш нараджаецца і дзяцей здаровых. Гэтыя факты ўжо даўно сталі для нас звыклімі. Можна шмат разважаць пра тое, чаму так адбываецца і што трэба рабіць. Але ж гаворылі і таго кіталты і так дастаткова. Што ж робіцца сёння ў плане вырашэння такіх праблем? За аўтарытэтным тлумачэннем я вырашыла звярнуцца да Людміла Іванавіча БАРАНЧЫКАВА, галоўнага ўрача пятнаццатай дзіцячай гарадской паліклінікі.

— Прыярытэты кірунак нашай працы сёння — прафілактыка. На працягу года на базе нашай паліклінікі створаны школы здароўя. Іх прызначэнне — актывізацыя сям'і ў працэсе выхавання дзіцяці, павышэнне прэстыжу здаровага ладу жыцця, медыцынскай актывізацыі сям'і. Ёсць у нас школа здароўя для будучых мам. Тут праводзіцца цыкл практычных заняткаў для цяжарных жанчын. Акімент мы робім на папулярызацыю груднога кармлення як асноўнай умовы росту здаровага дзіцяці. Лепш няхай мама дазволіць сабе сок, вітаміны і г.д., а эканоміць — на сухіх малочных сумесях.

Таксама ў нашай паліклініцы мы праводзім заняткі для маладой сям'і. Акрамя мам, мы запрашаем наведваць іх і тат, і бабуль, і дзядуль. Бо нярэдка бывае так, што найбольш аўтарытэтным выхавальнікам у сям'і з'яўляецца бабуля, але яе погляды на тое, як трэба выхоўваць дзіця здаровым, не заўсёды супадаюць з рэкамендацыямі ўрача. Тады маладая мама і не ведае, каго паслухаць. А важна, каб уся сям'я прытрымлівалася аднаго, правільнага спосабу выхавання. Са здароўем эксперыментаваць не варта.

Сёння мы актыўна прыцягваем да прафілактычнай работы ўдзельніках медыясферы. Ёсць у нашай паліклініцы такія прыёмы, якія вядуць медыястры.

На базе стаматалагічнага аддзялення існуе кабінет прафілактычнага прыёму. Там можна даведацца, як правільна глядаць за поласцю рота, можна атрымаць неабходныя рэкамендацыі, правяршыць стан здароўя зубоў і інш.

У нас навукаў дзіцяці плаваць з трохтыднёвага ўзросту. У паліклініцы два басейны — для аўсім малых дзяцей і для крыжы большых. Педыятры накіроўваюць туды як практычна здаровых дзяцей, так і тых, хто падвержаны рызыцы хронічнага захворвання. У якасці меры прафілактыкі прымяняецца масаж.

— Якія асноўныя прычыны дзіцячых захворванняў?

— Сёння амаль што няма практычна здаровых мам. Таму і дзеці нараджаюцца слабыя. Ва ўзроставай групе з аднаго да чатырох гадоў павелічэнне хварэянасці звязана з паступленнем малых у дзіцячы дашкольны ўстанова: цяжка прыходзіць перыяд адаптацыі. Увогуле, да трох гадоў гэта супрацьпаказана.

У школьным узросце на здароўе ўплываюць перагружаныя вучэбныя праграмы, не лепшым чынам спланаваныя ў школе заняткі фізкультурай. Іх трэба зрабіць такімі, каб яны былі накіраваны на барацьбу з гіпедыямі, на ўмацаванне здароўя, а

не на здачу розных нарматываў. Не ўсім жа быць спартсменамі. Трэба, каб дзіця з задавальненнем ішло на фізкультуру. А ў нас некалькі адбываецца прымусова. З другога боку, бацькі часта імкнучыся вызваліць дзіця ад такіх заняткаў. Але тое таксама не выйсце. Урачы вельмі дыферэнцыравана падыходзяць да таго, каго пытацца. Лепшым варыянтам было б увядзенне ў школе спартыўных заняткаў кіталты аэробікі ці жвавых гульняў.

— У школе ёсць свае медыцынскія работнікі. Акрамя аказання элементарнай дапамогі, калі спасылі здараецца, якой яшчэ справай яны займаюцца?

— Медыкі-фельчары, што працуюць у школах, праводзяць санітарна-асветніцкую работу, накіраваную на прафілактыку захворванняў, сочаць за санітарна-гігіенічным рэжымам, за правільнасцю асвятлення класаў, рассаджвання ў школах, за тым, як падабраць мэбля — ці адпавядае яна росту дзіцяці і г.д.

— Наколькі я ведаю, у нашай паліклініцы бывае шмат дзяцей, эвакуіраваных з забруджаных радыяцыйных тэрыторій. Ці ёсць істотныя адрозненні ў стане іх здароўя ад стану здароўя астатніх дзяцей?

— Крыху раней такіх дзяцей у нас было дзве тысячы, а цяпер, калі адкрылася восьмая дзіцячая паліклінічная частка перайшла туды, і ў нас засталася семсот. Пры параніжэнні ўзроўню іх здароўя ў ўзроўню здароўя дзяцей, якія ад нараджэння жылі ў чыстай зоне, мы асабліва розніцы не заўважаем ні па структуры захворванняў, ні па частаце. Але ўсё роўна кожны год такія дзеці праходзяць дыспансерызацыю, штогадовыя прафілактычныя агляды.

— У сувязі з тым, што колькасць дзяцей усё ж такі памяншаецца, вызваляюцца бюджэтыя сродкі, накіраваныя на падтрыманне здароўя дзяцей. Як, на ваш погляд, лепш было б выкарыстаць іх?

— На ўвядзенне розных метадык, набываць медыцынскага абсталявання, транжораў для лячэння скальпю. Вельмі быў бы дэразны масажны комплекс "Рэмакс" — ён дазваляе бы прыходзіць лячэнне большай колькасці дзяцей, бо ў нас, напрыклад, чыкаюць па тры месяцы, каб трапіць на масаж. Гэта тое, што можна было б зрабіць у нашай паліклініцы. А ўвогуле асноўнае — прафілактыка. Яна шмат сродкаў не патрабуе. Галоўнае тут — жаданне, імкненне да здаровага ладу жыцця. Добра было б выкарыстаць бюджэтыя сродкі на папулярызацыю здаровага ладу жыцця праз СМІ, на распаўсюд новых форм работы з дзецьмі. Адна з такіх новых форм, калі валанцеры-падлеткі, а не дарослыя, раскажваюць сваім ровеснікам пра тое, напрыклад, што курцы не трэба, знаходзяць аргументы — бліжэй, разумелія для дзіцячай аўдыторыі. Сёння мы асабліва імкнемся звярнуць увагу на сям'і, якім неабходна прысціць да здаровага ладу жыцця. Перад школьнікамі паўстала праблема венерычных захворванняў. Паліклініцы мае ўжо справу з двюма пятнаццаткагадовымі мамамі. Што ўжо тут гаварыць пра курцы?

Гутарыла
Вольга ЗАЙКІНА.

Пункт погляду

І сам павінен быць з вусамі

У падлеткавы кабінет нашай паліклінікі — заўсёды чарга. Сапраўды, сярод пацыентаў ёсць і хворыя. Але як часта падлеткі весела піхаюць адзін аднаго, жартуюць, абмяркоўваюць: як добра, калі дадуць даведку і не трэба будзе ісці заўтра на гэтую абрыдлую гісторыю. Прычым хворымі іх можна назваць з вялікай нацяжкай.

Зразумела, мне могуць запярэчыць — не заўсёды па знешняму выглядзе можна меркаваць аб здароўі чалавека. Сапраўды, так. І усё ж.

Трыццаць гадоў таму назад я хварэла на хронічнае запаленне мігдальні. Двойчы мяне накіроўвалі на аперацыю, але неспадзявана паліклініку тэмпература. Было вырашана праводзіць лячэнне кансерватыўнымі метадамі. Тры гады запар, падчас летніх канікулаў, на працягу двух-трох тыдняў я наведвала паліклініку. У рэшце рэшт аперацыя не спатрэбілася. Пытанне — ці кожны падлетак сёння будзе хадзіць па атэках, шукаць патрэбны лекі для свайго ж лячэння? Ці гэта будзе рабіць маці, бабуля альбо шчыра? Упэўнена, што 80 працэнтаў падлеткаў рабіць гэтага не будуць, будуць скардзіцца на экалогію, радыяцыю і дрэнныя настаўнікі. І працягваць хварэць.

Момант другі... У часы майго

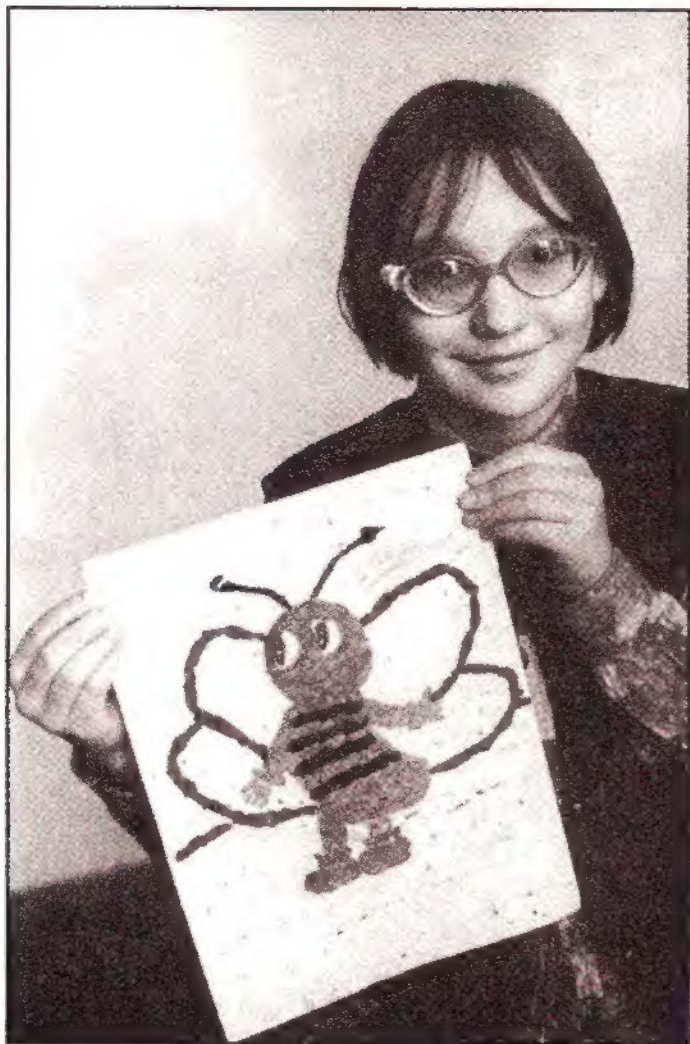
дзіцтва мяне шмат рухалі. Нельга сказаць, што кожны мэтаакіравана займаўся спортам, але большасць усё ж наведвала ўрокі фізічнай культуры і выконвала элементарныя практыкаванні. Безумоўна, не было ў сям'ях павальнага п'янства, пітухачы жанчына была рэдкасцю, але ж і сям'і былі рознага дастатку. І не кожны ёў на снідак бутэрброд з чорнай ікры.

Што ж атрымліваецца зараз? Зараз здароўе дзяцей — праблема ўлады, бацькоў, урачоў, педагогаў. Але ні ў якім выпадку не саміх дзяцей і падлеткаў. Радка хто з іх будзе свядома хадзіць на масаж, лячэбную фізкультуру, фізіятэрапію. На адной з прэс-канферэнцый урачска адкрыта сказала: "Адпраўляю сына ў крану. І ён заўсёды едзе адзін прыпынак на тралейбусе. Дзе ж будзе ў такім выпадку здароўе?"

Дзяцей з сацыяльна праблемных сям'яў відаць адразу. Адна з прыкмет — брудныя рукі. Але ці трэба дэацэліраваць падлетку нечая дапамогу ў мыццё рук?

Таму гэтую можна разглядаць бласконца. І ніхто не адмаўляе, што лёс дзіцяці, яго здароўе, характар фарміруюцца ў сям'і. Але калі так здарылася, што трэба плысць у нейкіх выпадках супраць цяжэння, то трэба плысць. Самому.

Ала ШАЎЦОВА.

У Жабінкаўскай школе-інтэрнаце для дзяцей са слабым зрокам вучацца 156 выхаванцаў з усіх гарадоў і населеных пунктаў вобласці. У гэтых дзяцей зрок (з карэкцыяй) не перавышае 40 працэнтаў. Сярод вучняў 38 інвалідаў і двое неведзучых. Яны вывучаюць агульнаадукацыйныя прадметы па спецыяльных індывідуальных метадыках з дапамогай спецыялістаў-дэфекталагаў.

НА ЗДЫМКУ: як адзначаюць выкладчыкі, у дзяцей са слабым зрокам павышана цяга да цудоўнага. Пяцікласніца Людзі Навікава з вёскі Баары Камінецкага раёна любіць маляваць з дапамогай пластыліну на паперы.

Фота Рамаана КАБЯКА, БЕЛТА.

Акцыя

Пачатак сяброўства

Дабрачынная акцыя "Дзеці-сіротам", якую правялі сумесна дзіцяча-юнацкі клуб фізічнай падрыхтоўкі і спорту №25, аддзел адукацыі Партызанскага раёна сталіцы і Мінска гарадская арганізацыя ветэранаў вайны ў Афганістане "Паміць" для выхаванцаў Рудзенскай школы-інтэрната, стала пачаткам сяброўства паміж гэтымі сталічнымі арганізацыямі і інтэрнатаўцамі. Да сустрэчы з дзецьмі, якія па волі лёсу засталіся без бацькоў, на папярэдняй дзяржавы, мінчане рыхтаваліся некалькіх месяцаў. За гэты час была праведзена вялікая арганізацыйная работа: складзена тэматычная праграма выступленняў удзельнікаў акцыі з паказам дзеячым спартыўна-тэатралізавага канцэрта, сабраны дзіцячыя цацкі, адзенне, кнігі, спартыўны інвентар. Да арганізацыі акцыі ніхто з членаў клуба не застаўся безважным. Мінскія школьнікі, якія займаюцца ў спартыўных секцыях ДЮОА, можна сказаць, даручылі рудзенскім выхаванцам часцінку сябе, аддаючы ім свае любімыя цацкі і кнігі.

Калі аўтобус з удзельнікамі акцыі пад'ехаў да параднага ўваходу галоўнага корпуса школы-інтэрната, адразу ж калая яго сабралася дэпта. Гэтых малых навучылі быць ветлівымі — рознагалосе "прывітанне" незнаёмым, а потым суправаджэнне да самых дзявярэй. Тут так сустракаюць усіх.

Падумаў тады: чым жа гэтая сустрэча так узрушвае мяне? З глыбіні ўзнялося пачуццё сораму, быццам гэта я паслужыў прычынай іх няшчасця. Дзіцячыя вочы сірот — у іх не цікаўнасць, не, а надзея і чаканне. Пасля, калі вечаар завяршыўся і трэба было ад'язджаць, дзеці маўчалі, і іх вочы напаянялі сумам. А яшчэ ж за колькі хвілін да гэтага вучні інтэрната былі ў неапісальным захваленні ад свята, якое ім падарылі сталічныя госці. Горача аглядаючы выступленні юных артыстаў — спартсменаў тэатра і спорту "Дэльта-шоу", кіраўніком якога з'яўляецца Альберт Скараход. Вядомы беларускі спартсмен-спявак і яго тэатр — пастаянныя удзельнікі ўсіх спартыўна-прававых вечаароў, якія праводзіць ДЮОА Партызанскага раёна ў школах сталіцы, прапагандуючы такім чынам сярод школьнікаў здаровы лад жыцця, выхоўваючы любоў да спорту.

Свята мінчан удалося. А калі б хто бачыў, як выхаванцы школы-інтэрната чакалі, калі ім пачнуць уручаць падарункі. Колькі радасці і шчасця ў гэты момант выпраменьвалі іх вочы!

Не ўважкова, напэўна, ДЮОА №25 Партызанскага раёна сталіцы ўжо другі год запар з'яўляецца лепшым не толькі ў Мінску, але і ў рэспубліцы, бо тут падарыцца цудоўны трэнерскі калектыў, які ўзначальвае заслужаны трэнер рэспублікі, суддзя міжнароднай катэгорыі М.І.Альпяровіч.

Робота клуба арыентавана пераважна на спартыўна-прававое выхаванне дзяцей, падлеткаў, якія адносяцца да так званай "групы рызыкі". Цяпер у яго секцыях па 17 відах спорту займаецца звыш 2000 школьнікаў, у тым ліку і тых, хто знаходзіцца на пазашкольным ўліку і на ўліку камісіі па справах непаўналетніх (каля 500 чалавек). Так што дабрачынная акцыя "Дзеці-сіротам", якую кіраўніцтва клуба правяло для вучняў інтэрната, вучыць падлеткаў яшчэ і міласэрнасці.

Тварыць дабро для блізкага свайго — адзін з хрысціянскіх заповядаў, які, калі ўдумацца, тоіць у сабе простую жыццёвую ісціну — трэба быць добрым чалавекам. Яшчэ раней, перад канцэртамі, дырэктар школы-інтэрната В.Гілеўскі паказваў мінскім гасцям плаважны басейн, які ўведзены ў эксплуатацыю літаральна на пачатку 2002 года. Яго будаўніцтва фінансавалася са спецыяльнага бюдзэта горада артыкула згодна з прэзідэнцкай праграмай "Дзеці Беларусі". А летам інтэрнат наведвала цэлая дэлегацыя папійкаў на чале з Міністрам адукацыі. Дэпутаты тады пазнаёміліся з жыццём дзяцей-сірот, уніклі ў інтэрнатаўскія праблемы. Словам, дзяржава, нягледзячы на ўсе цяжкасці, якія перажывае эканоміка краіны, не пакідае без увагі такія вучэбна-выхавальныя ўстановы.

І ўсё ж ніякі матэрыяльныя выгоды не заменіць цяпла чалавечага сэрца. Гэта яшчэ раз пацвердзіла акцыя, якую правялі работнікі і выхаванцы ДЮОА, воіны-інтэрнацыяналісты, ветэраны афганскай вайны.

Аляксей САГАДАШ.

Праблема

"Асоба падлетка - даволі гнуткая..."

Сярэдзіна 90-х гадоў была складаным перыядам у эканоміцы. Безграшова, алкагалізацыя, наркаманыя ў сям'ях прывялі да таго, што рэзка пагоршылася псіхічнае здароўе дзяцей, і асабліва падлеткаў.

Гэта не магло, ды і не павіна было застацца незаўважаным ва ўладных структурах. У 1996 годзе было прынята рашэнне аб адкрыцці дзіцяча-падлеткавага псіханеўралогічнага дыспансера ў Мінску.

Вядома, пачынаць з нуля новую справу заўсёды складана. Як гаворыць галоўны ўрач Уладзімір Васільевіч Парфянюк, на былы Савецкі Саюз такіх устаноў было раз-два і палічыў. І перш за ўсё трэба было змяніць псіхалогію бацькоў — не кожны хацеў выносіць смецце з хаты. А тым не менш нейкія няясныя функцыянальныя парушэнні перарасталі ў сур'ёзную паталогію...

Сёння ў дыспансера некалькі аддзяленняў — амбулаторна-паліклінічнае, псіхатэрапеўтычнае, арганізацыйна-метадычная служба, псіхалагічная лабараторыя. Круглыя суткі працуе тэлефон даверу — 2-15-00-00. Штогод на гэтым нумары тэлефануюць 15-16 тысяч падлеткаў. І хто ведае, можа, тэлефонны званок некаму выратаваў жыццё. Ва ўсім выпадку, гаворачы медыцынскай мовай, колькасць незавяршаных суіцыдаў знізілася за тры апошнія гады больш чым у два разы. У мінулым годзе іх было дэвяноста дзевяці. Гэта ўсё роўна няма.

У псіхіятрыі існуюць такія паняцці як вялікая псіхіятрыя і пагарнічая псіхіятрыя. Сярод псіхічна хворых 15-16 працэнтаў — гэта падлеткі з вялікай разумовай адсталасцю, якая набліжаецца да інваліднасці. У астатніх выпадках — пагарнічая паталогія. Цікава, што 90 працэнтаў непаўналетніх правапарушальнікаў маюць тую або іншую паталогію. Гаворачы іншымі словамі, калі падлетак зрывае ўрок настаўніку, не выключана, што ён не аўсім здароўя. І, на жаль, колькасць правапарушэнняў павялічваецца.

Другая вострая праблема — завяршаныя і незавершаныя суіцыды. На жаль, у 2001 годзе пайшлі ў жыццё ў сталіцы 9 падлеткаў. 99 — рабілі спробы, у асноўным, атручэнні. Увогуле, Уладзімір Васільевіч сцвярджае, што дзіцячая псіхалогія мае свае асаблівасці. Спраба самагубства —

гэта крык душы, жаданне звярнуць на сябе ўвагу, зважкі пра сваю аданоту ў гэтым жореткім свеце.

На думку псіхіятраў, суіцыдальныя спробы — не заўсёды доля дзяцей з цяжкіх сям'яў. Справа тут у асаблівасцях характэру дзіцяці, непаладках у эмацыянальна-валявой сферы. Ва ўсім выпадку, нельга адназначна сцвярджаць, што дзіця атрымала ў школе двойку — і скончыла жыццё самагубствам.

Увогуле, апошнім часам псіхіятрыя зрабіла вялікі крок наперад. І побач з медыкаментознам лячэннем, якое ні ў якім выпадку не трэба ігнараваць, ёсць шмат іншых метадаў — і фізіятэрапія, і лячэбная фізкультура, і карэкцыйная работа, і дыялогі з псіхатэрапеўтам. Нават сама атмасфера псіханеўралогічнага дыспансера з вялікай колькасцю пакаёвых раслін, чысціня, добраахвотны адносіны ўсяго персаналу, пачынаючы з санітараў, спрыяюць лячэнню.

Цікава было даведацца ад Уладзіміра Васільевіча пра яго стаўленне да перамен у адукацыйнай сістэме. Многія ўрачы неадназначна ставяцца да школьных перагрук, лічаць, што яны адмоўна адбіваюцца на здароўе.

Уладзімір Васільевіч лічыць, што псіхіка дзіцяці і падлетка даволі гнуткая, і яна падрыхтавана да перамен. Сёння нельга абмежаваць без камп'ютэра, без зямных моў, без грунтоўных ведаў па іншых прадметах.

Справа ў тым, што дарослыя (настаўнікі і бацькі) павінны павялічыць дзіцячую асобу, прыслухавацца да меркаванняў дзіцяці, вельмі тактоўна на яго ўплываць. Тады і перагрукі будуць не такія страшныя.

У адным з кабінетаў дзіцяча-падлеткавага псіханеўралогічнага дыспансера прымае ўрач-нарколаг. Хваробы псіхічных і алкагольных карэнным чынам звязаныя. Наўстойліва псіхіка спраўляе захворванне алкаголізмам, і алкаголізм, у сваю чаргу, робіць адмоўны ўплыў на псіхіку. Хоць хваробы залеж-

насці — гэта ў большасці сваёй хваробы сацыяльныя.

Увогуле, візіт да ўрача-псіхіятра можа перавярнуць дзіцяці жыццё, зрабіць больш пазітыўнай яго пазіцыю. І яго бацькоў. Вопытны псіхіятр можа паставіць дыягназ нават візуальна. Вядома, патрэбны сур'ёзнае абследаванне, іншыя аналізы, але гэта ўжо вызначае ўрач у працэсе размовы.

Псіханеўралогічная служба ў горадзе Мінску — дэцэнтралізаваная. Гэта значыць, што псіхіятр, псіхалаг і псіхатэрапеўт вядуць прыём у кожнай дзіцячай паліклініцы. А потым ужо, калі патрэбна больш грунтоўная дапамога, накіроўваюць пацыента ў гарадскі дыспансер. І тут лячэнне праводзіцца па апошнім слову навуцы. Рэаліі жыцця такія, што дзяцей нараджаецца ўсё менш, а паталогія, на жаль, усё больш. Такім чынам, ставіцца мэта — абергаць здароўе тых дзяцей, што ёсць.

Крыху пра ўлік. Тут ён некалькіх відаў — дыспансерны, кансультацыйны, пазагрупавы. Бывае, што камусьці дапаможа адна-адзіная кансультацыя, нехта лечыцца гадамі. Тых, хто паправіўся, з уліку адмыслова. Так, у 2001 годзе зныты 1.111 чалавек. І пачытаць на ўсё жыццё ставіць тут ніхто не будзе.

Кансультацыйная дапамога аказваецца хворым дзецям з усёй рэспублікі. Іншая справа, што не заўсёды бацькі маюць матэрыяльныя магчымасці даехаць да сталіцы.

Дзіцячая псіхіятрыя карэнным чынам адрозніваецца ад псіхіятрыі дарослых. Тут менш цяжкіх хворых, сацыяльна небяспечных паталогій, незваротных станаў.

І аўсім неабавязкова, што дзіцячая паталогія перастане ў невылучную хваробу ў далейшым. Куды горш, калі псіхічныя адхіленні ў адукацыі дзіцяці пераходзяць у адукацыю сваёй лёс, прывядаць яго ў турму альбо...

Так, мяне не выбірае час, у якім жыем. І тым больш яго не выбіраюць нашы дзеці. Але ад нас залежыць, каб мы свечасцова заўважылі нейкія праблемы ў сваіх напачатках і знайшлі момант спынення. Што гэта, асоба?

Ала ШАЎЦОВА.

Меркаванне

Сваё заўтра ствараем сёння

Даўно збіралася напісаць пра стаўленне да старых і пажылых людзей, але нешта перашкаджала. А тут надышла ў электрычных разгаворках з жанчынай. Яна са слязямі расказала, як "выбіла" накіраванне для сваёй старэнняй мамы ў Інстытут анкалогіі. Накіраванне яна дабілася, але чаго ёй каштавала пакласці момант туды на лячэнне! Галоўная прычына адмовы — узрост. Гэтая старая жанчына перажыла вайну, выгадала дзіцяці, большую частку жыцця адпрацавала ў калгасе. І вось... Калі ўжо медыкі так адносяцца, то што гаварыць пра астатніх!

Заходжу ў аўтобус №5 на Савецкай. Народу многа, перада мной з цяжкасцю падняўся па прыступках пажылы мужчына. На сядзенні, якое ў аўтобусе павернута да дзявярэй, сядзець жанчына і дзяўчынка гадоў 14-15. Дзяўчынка хутка ўстала і сказала гэтакім чалавечым: "Сядзіце". Аднак раптам я маці закрывала на ўвесь аўтобус: "Сядзі! Стары дома насядзець, хай пастаіць". Дзяўчынка вельмі збянтэжылася. Пажылы чалавек сеў на прапанаванае месца. Праз праход адгукнулася яшчэ адна цётка. Яна таксама лчыла, што стары мог бы і пастаяць. Я ўважліва паглядала на гэтых жанчын. Абедзюм ужо за сарак. Хутка і ім будзе цяжка стаць у аўтобусе. Якую ж старасць яны сабе рытукуць?

Надыма адзін пенсіянер раскажаў мне, што сын яго суседзяў па-стаянна праклінае пенсіянераў: "Грошы дарам атрымліваюць, кватэры займаюць" і г.д. Яму і ў галаву не прыходзіць, што тыя самыя кватэры ды і многія іншыя лабудавалі людзі, якіх ён кліне.

Цікава, што ўсе на каго-небудзь скардзіцца. Медыкі незадаволены настаўнікамі, тыя — прадаўцамі і будаўніцтвам, а прадаўцы лаюць вадцельцаў аўтобусаў. Апошнія, у сваю чаргу, сварачацца на пасажыраў, гэта значыць на ўсіх нас. Усе мы лаем чыноўнікаў усіх кантор, у якія даводзіцца звяртацца, а чыноўнікі незадаволены ў ўрачамі, і настаўнікамі, і да сябе падобнымі. Усеагульнае незадавальненне выклікае агрэсію на побытавым узроўні. А пакутуюць ад яе самыя слабыя: дзеці і старыя. Стаўленне да дзяцей яшчэ некалькі разамгнутаеца і кантралюецца, а вось пажылым людзям даводзіцца самім спраўляцца са сваімі праблемамі.

Старэйшае пакаленне нярэдка само фарміруе няправільныя адносіны да сябе.

Яшчэ адзін эпізод у транспарце. У аўтобус уваходзіць пажылы чалавек. Ніхто не варушыцца, каб

аступіць яму месца. На наступным прыпынку ўвайшла жанчына з дзіцем гадоў шасці. Нехта ўстаў і прапанаваў месца. Жанчына вельмі адмовілася і прапанавала гэтае месца пажылому мужчыну. Той замітусіўся і разгубіўся: "Што вы! Гэта ж месца для дзіцяці сасупілі!". І раптам жанчына сказала: "Калі мой сын будзе сядзець, а вы або я стаяць, ён ніколі не вырасце мужчынам". На жаль, такі эпізод я бачыла толькі аднойчы. Часцей жа, наадварот.

Апраўдана і неапраўдана ахвяранасць — усё для дзяцей, унукаў. Сабе горшае, таннейшае, а то і зусім нічога.

Надыма ў чарзе да зубнога ўрача пачула такую скаржу:

— Рукі, ногі баліць — няма сіл. Учора ездзіла да сына ў Мінск. Адвезла дзве сумкі іх падняць. А яны з нявыскай незадаволенасці. Ім не трэба. Кансерваваць не хочуч, захоўваць няма дзе, ды і няма калі. Абодва працуюць, зарабляюць няблага. Кажуць, што ўсё могуць купіць. Напэўна, не з'ядуць усё, выкінуць або суседзям аддадуць.

Традыцыйная адукацыя, арыентаваная на утылітарна-прагматычныя мэты авалодання ведамі, уменнямі і навыкамі, не адпавядае эканамічным і сацыяльным умовам сённяшняга дня. Час патрабуе новай школы. Педагагічны калектыв сярэдняй школы №10 Брэста з архітэктурна-мастацкім ўхілам пераасэнсавуе каштоўнасці, назапашаныя сусветнай педагагічнай практыкай, ацаніў свае прафесійныя магчымасці як стабільныя і працэ сёння над стварэннем сваёй школьнай сістэмы навучання і выхавання.

Галоўны прырытэт у нашай рабоце – асоба вучня, якая фарміруецца праз сумесную педагагічную дзейнасць: настаўнік – вучань – бацькі. Сістэма грунтуецца на педагагічнай канцэпцыі філосафа Г.Гарднера. Ён уяўляе паняцце “множчасці інтэлекту”, маючы на ўвазе разнастайнасць шляхоў, якімі чалавек успрымае і апрацоўвае інфармацыю, чалавек свет. Ён выдзяляе сем відаў інтэлекту:

вербальна-лінгвістычны, звязаны са слоўмі і мовай (лісьмовы і размоўны);

логіка-матэматычны, які мае справу з дэдуктыўным мысленнем лібамі, абстрактнымі сімваламі;

унутрыасобны, які ўключае ў сябе сама-рэфлексію, метапазнанне, усведамленне духоўнай рэальнасці, унутранага стану “Я”;

казалі даследаванні, чалавек у той або іншай меры валодае ўсімі пералічанымі інтэлектамі, тады як **традыцыйная педагагіка развівае пераважна вербальна-лінгвістычны і логіка-матэматычны інтэлекты.** Таму прызначэнне нашай сістэмы – актуалізаваць і развіваць усе віды інтэлекту вучня для найбольш поўнага пазнання рэчаіснасці ў шырокім сэнсе слова праз мэтанакіраванае ўключэнне ў педагагічны працэс разування, эстэтычнага і фізічнага выхавання.

Урочная дзейнасць наладжана ў школе праз выкарыстанне настаўнікамі новых педагагічных тэхналогій і іх элементаў, аўтарскіх праграм і творчых майстэрняў. У нас працуе эксперыментальная пласцоўка па сацыяльна-тэхналагічнай мадэлі школьна-сямейнага вы-

насіці, вучні маюць магчымасць не толькі авалодаць адпаведным майстэрствам, але і ўдасканаліцца ў сем інтэлектаў.

Высокім патэнцыялам па выхаванню нацыянальнай самасвядомасці і культуры, грамадзянскай сталасці і любові да сваёй Бацькаўшчыны валодаюць такія раздзелы праграмы як агульная роспіс, разьба па дрэве, саломляцтва. Дзякуючы шырай цікавасці да народнай творчасці педагогамі і вучнямі удалося адрэагаваць традыцыйны від народнага мастацтва Брэстчыны – выцінанку, раскрыць сакрэт страчанай (забытай) метадыкі вырабу чорна-глянцаванай керамікі. Прапаганда вопыту школы, даступнасць матэрыялу і прастата тэхнікі выканання, высокія дэкаратыўныя якасці вырабаў дазволілі ўвесці выцінанку ў праграму 12-гадовай агульнаадукацыйнай школы нашай краіны.

Вучні школы пастаянна перамагаюць у абласных алімпіадах па выяўленчым мастацтве, актыўна ўдзельнічаюць у абласных і рэспубліканскіх выстаўках дзіцячай творчасці. Работы адзначаны 46 медаллямі, экспанаваліся на міжнародных выстаўках у ЗША, Вялікабрытаніі,

стаўнік працуе з трыма групамі вучняў у залежнасці ад медыцынскіх паказчыкаў (асноўная, падрыхтоўчая, спецыяльная). Безумоўна, павышаецца адказнасць настаўніка за падрыхтоўку ўрока, але карысць гэтага новаўвядзення – відэаочная. Гэта: эканомія бюджэтных сродкаў; змяшчэнне занятасці вучня спецыяльнай групы ў пазарочны час; максімальнае выкарыстанне вучэбнага часу; выхаванне ў вучня цярпнасці, гуманнасці, пачуцця павагі да людзей з фізічнымі недахопамі.

Для максімальнага выкарыстання магчымасцей спартыўнай базы заняты па фізкультуры арганізуюцца такім чынам, што на працягу тыдня кожны клас адзін урок праводзіць у вялікай спартыўнай зале (гульнявай), на другім уроку юнакі займаюцца ў трэнажорнай зале, дзяўчаты – у гімнастычнай, трэці ўрок – у басейне. Для вучняў створаны з архітэктурна-мастацкім ўхілам творчыя дадатковыя групы па свабоднаму плаванню, праводзяцца заняткі ў трэнажорнай зале. Трэба адзначыць, што сумесныя намаганні вучнёўскага і настаўніцкага калектыву ў гэтым напрамку далі станоўчыя вынікі, што выявілася ў зніжэнні агульнага захворваемасці школьнікаў і ў высокіх паказчыках у гарадскіх спаборніцтвах.

Будучы часткай педагагічнага працэсу, пазакласная і пазашкольная выхавальная работа накіравана на стварэнне ўмоў для развіцця і самаразвіцця суб'ектаў выхавання, дзе асоба вучня выступае як самакаштоўнасць. Рэалізацыя асобна арыентаванага падыходу ў выхаванні садзейнічае абуджэнню “множчасці інтэлекту” кожнага ўдзельніка гэтага працэсу.

У выхаванні асобы вялікае ўвагі ўдзяляецца развіццю дзіцячага самакіравання. Асабліва ўрокі надаецца і дзіцячым арганізмам. У школе працуе самая вялікая ў гарадзе піянерская арганізацыя (6-11 кл.), “Нашчадкі” (2-4 кл.) і “Самадзеі” (падрыхтоўчыя-першыя класы). Калі дзе першыя арганізацыі з’яўляюцца рэспубліканскімі, то педагагічнае аб’яднанне “Самадзеі” – педагагічнае знаходка арганізатараў пазарочнай дзейнасці вучняў. Распрацаваны і выданыя метадычныя дапаможнікі па арганізацыі дзейнасці аб’яднання “Самадзеі”, “Нашчадкі”, піянерскай арганізацыі.

Эфектыўнасць педагагічнага працэсу, які складаецца ў школе, пацвярджаецца ў мэтапрыемствах, што праводзяцца на базе школы: рэспубліканская вучэбна-метадычная канферэнцыя па пытаннях пераацэнкі выкладання спецыяльных дысцыплін у школах з паглыбленым вывучэннем выяўленчага мастацтва і архітэктуры (1998 г.); рэспубліканскі семінар “Асноўныя напрамкі ўдасканалення работы па выхаванню грамадзянскасці і патрыятызму ў вучняў на ўмовах рэфармавання сістэмы адукацыі” (1999 г.); абласны семінар “Роля вучэбна-спартыўнай базы ў развіцці фізічных магчымасцей школьнікаў і фарміраванні здаровага ладу жыцця” (1999 г.); гарадскі семінар “Самаразвіццё вучняў праз удзел у дзіцячых аб’яднаннях” (2001 г.).

Напрыканцы трэба адзначыць, што выхаванне творчай, сацыяльна самастойнай, свабоднай асобы адпавядае патрабаванням сённяшняга дня. Гэта выразае ахвешчана ў правом А.Р.Лукашэвіча на цырымоніі ўступлення на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, дзе сказана, што “...нам, усім людзям Беларусі, якія хочучы жыць у квітэночнай, моцнай дзяржаве, неабходна ведаць: думаць пра сябе, пра сваю сям’ю, прабыць у павінны самі... Толькі сваёй працай... мы можам стварыць горадны жыццё для сябе”. Мы лічым, што наш калектыв на правільным шляху.

Людміла АРЛОВА,
дырэктар сярэдняй школы №10
Брэста.

Сем інтэлектаў па Гарднеру, альбо Пра школу, якая развівае і развіваецца

міжасобны, які працуе галоўным чынам праз узаемны, усталяваны сувязь паміж людзьмі;

візуальна-прасторавы, які дазваляе ўбачыць аб’ект і стварыць яго ўнутраны вобраз (карціну);

целесна-кінестэтычны, які мае справу з фізічным рухам і пазнаннем цела, уключае механізм мозгу, кантралюе рух цела;

музычна-рытмічны, які ўключае ў сябе разуменне мелодычных вобразаў і пачуцця рытму.

Яны выступаюць як аб’ект сумеснай дзейнасці вучня і настаўніка, мэтай якога з’яўляецца выхаванне цэласнай, творчай, сацыяльна самастойнай, свабоднай асобы.

Інтэлект, паводле Г.Гарднера, не зводзіцца толькі да абстрактна-лагічнага пазнання. Ён – шматмерны і мнагакампанентны феномен, які правільна паказвае на мностве ўзручэнняў нашай мозга-разумова-целеснай сістэмы. Таму змест педагагічнага працэсу павінен ахопліваць (актуалізаваць і развіваць) усе віды інтэлекту.

“Множчасць інтэлектаў” у педагагічным працэсе:

Усе названыя віды інтэлекту ахопліваюць не толькі інтэлектуальную, але і эмацыянальна-валявую сферу чалавечай псіхікі, якая развіваецца і фарміруе гарманічную асобу. Як па-

хавання “Арыенцір” (два класы пачатковай школы) і індывідуальна-групавому навучанню па адукацыйнай мадэлі “Крок за крокам”.

Эстэтычны цыкл у школе надзвычай моцны. Прадметы выкладаюць настаўнікі, педагагічны патэнцыял якіх велікі высокі. У асноўным гэта настаўнікі прадметаў архітэктурна-мастацкага ўхілу (45 чалавек). Сярод іх ёсць заслужаны настаўнік Беларусі, члены Саюза маладых мастакоў, майстар па кераміцы і ганчарству, мастак-графік, скульптар, архітэктар. Гэта дазваляе нам стварыць цэнтр па развіццю візуальна-прасторавых інтэлекту вучняў.

У рамках вучэбна-выхавачага працэсу з архітэктурна-мастацкім ўхілам дзеці з шасцідовага ўзросту (а гэта 522 чалавекі) вучаюцца асновы выяўленчай граматы па маляўніцтве, жывапісу, кампазіцыі, графіцы, скульптуры, перспектыве, пластычнай анатоміі, дызайну, мастацкай апрацоўцы металу, кераміцы, вышыву, ткацтва, роспісу тканін (бацькі), сусветнай мастацкай культуры.

На базе школы працуе праблемны семінар, які дазваляе кожнаму настаўніку прыняць актыўны ўдзел у абмеркаванні і ўдасканаленні эксперыментальных вучэбных праграм па асобных дысцыплінах, дапамагае хуткаму акарачэнню ў практыку перадавога вопыту ўсёх настаўнікаў. За апошні час распрацаваны і ўкаранены ў практыку новы блок аўтарскіх вучэбных праграм па наступных дысцыплінах: “Чарчэнне” (9 клас), “Агульная роспіс” (7 клас), “Дэкаратыўны друк” (6 клас), “Графіка” (10 клас), “Асновы керамікі” (9 клас), “Архітэктурны дызайн” (8 клас), “Мастак-афарміцель” (9-11 класы), “Асновы камп’ютэрай графікі” (10 клас), “Мяккая цацка” (7 клас).

Знаёмства з рознымі мастацкімі тэхнікамі, штодзіннавы кансультацыі педагогаў – куратараў, абавязковыя прагматы (кожную чвэрць) мастацкім саветам творчасці вучняў, творчыя справядачы-выстаўкі (як групавыя, так і персанальныя) старшакласнікаў і выкладчыкаў ствараюць камфортныя ўмовы для творчай актывнасці, развіцця візуальна-прасторавых мыслення, стымулююць эмацыянальную сферу і ўраўненне, уменне выкарыстоўваць пачуццёвы падсвядомасці дзеці.

Працуючы ў творчых майстэрнях, удзельнічаючы ў сумеснай з педагогамі дзей-

Францыі, Італіі, Партугаліі, Нідэрландах, Германіі, Расіі і іншых краінах. Як правіла, выпускнікі спецыяльнага звязваюць сваю будучыню з мастацтвам і архітэктурай. Дзесяць настаўнікаў прадметаў архітэктурна-мастацкага ўхіла – былыя вучні школы. Выпускнікі мастацтва выкладаюць у ВУНУ, выдучу студый выяўленчага мастацтва, працуюць у тэатры, вызначаюць дызайн прадпрыемстваў, паляпшаюць аблічча горада. Гэта яны адбодзілі скульптурным рэльефам Абласны тэатр драмы і музыкі, вывелі прадукцыю газэтарата ў галіне дызайну на еўрапейскі ўзровень (С.Крывецкі і С.Пушукі). Выпускнік школы А.Паўлюч выканаў скульптурную групу мемарыяльнага комплексу ў скверы паграмайнай адукацыі, адкрыты ў маі 2001 г. Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэвічам і Патрыярхам Маскоўскім і Усея Русі Алексіем II.

Творчая група настаўнікаў фізкультуры (10 чалавек) на спецыяльна рэканструаванай спартыўнай базе школы стварыла цэнтр фізічнага выхавання, закліканы развіваць целесна-кінестэтычны і музычна-рытмічны інтэлекты.

Навучэнны ўмоўны дазволілі рэарганізаваць і сам вучэбна-выхавачы працэс, падпарадкаваць яго мэты задачам сістэмы школы па развіцці целесна-кінестэтычнага і музычна-рытмічнага інтэлекту вучняў. Тры гады ў школе працуе па сістэме аб’яднання класаў з ўхілам пошу, гэта значыць аб’ядноўваюцца два класы з паралелі на ўроку фізкультуры ў дзве групы: юнакі і дзяўчаты. Групу юнакоў, сфарміраваную з двух класаў, выдзела настаўнік-мужчына, групу дзяўчат – настаўнік-жанчына.

Аналіз работы па такой схеме паказаў наступныя перавагі. Па-першае, больш рацыянальна выкарыстоўваць спартыўную базу, па-другое, павялічыла цікавасць вучняў да ўрокаў фізкультуры, і па-трэцяе – знік элемент закамлексаванасці перад прад-стаўнікамі процілеглага полу, што спрыяе найбольш поўнаму ўключэнню механізму мозгу, які кантралюе рух цела.

Рэфармаванне і традыцыйная сістэма арганізацыі заняткаў спецыяльнай (СМГ), калі заняткі вынесены за сетку раскладу. Ісцора пераасэнсаваныя сітуацыі, настаўнікі фізкультуры перайшлі на дыферэнцыяванае трохузроўневае навучанне, калі на ўроку на-

Яшчэ Сакрат вучыў майчаць і слухаць

Амерыканскія даследчыкі сцвярджаюць, што чалавек у сучасным грамадстве, каб адпавядаць яго патрабаванням, павінен змяніць род дзейнасці не менш як сем разоў за сваё жыццё. Для таго каб адпавядаць гэтым стандартам, Святлана Уладзіміравна Радзюкова засталася зусім нямнога...

Яшчэ вучаніца яна не ўяўляла сваёй будучыні без школы, таму паступленне ў педінстытут на дэ-факталагічны факультэт было радаснай падзеяй у яе жыцці. Пасля заканчэння - праца па размеркаванні ў Оршы лагедарам у школе №19. Наступнае месца працы даволі нетрадыцыйнае - вадзіцель трывава. Затое - перспектыва пераехаць у Мінск і прадоўжыць творчае жыццё ў клубе аўтарскай песні “Ветразь”.

Наступная прыступка - спроба пранікнуць у но-

Тэма: Слуханне як від маўленчай дзейнасці.

Мэта: Фарміраванне на-выкаў эфектыўнага слухання.

Ведаць: паняцце слухан-ня як від маўленчай дзей-насці; віды слухання; шляхі павышэння эфектыўнасці слу-хання.

Умець: актуалізаваць асабісты вопыт слухача; усве-дамляць ролю слухача ва ўза-емнах; актыўна слухаць.

Ключавыя словы: слу-ханне, маўленчая дзейнасць, крытычнае слуханне, эмпат-ычнае слуханне, актыўнае слуханне.

Абсталяванне ўрока: рознакаляровы папера фар-мату А4 (па 2 аркушы на кожна-нага вучня), папярковыя квад-раці для самаацэнкі, бланкі з тэстам (для кожнага вучня адзін бланк), “касічныя” ма-люнкі, фламастэры, скотч, дошка, крэйда.

Ход ўрока:

Настаўнік: Да Сакрата ў Афін далёкіх прыехаў малады чалавек, які гарэў жаданнем авалодаць мастацтвам краса-моўства, узаемін. Пагава-рыўшы з ім некалькі хвілін, Сакрат запатрабаваў ад вучня дваўну плату за навучанне. “Чаму?” – спытаў здзіўлены вучань. “Таму, – адказаў філосаф, – што мне давод-зяцца вучыць цбе не толькі гаварыць, але і таму, які тэба маўчаць і слухаць”.

У гісторыі, якую я вам рас-казала, названы віды маўлен-чай дзейнасці. Гэта гаварэнне і слуханне. Выдзяляюць ча-тыры віды маўленчай дзейнасці. Якія б віды вы дадалі да двух названых? (Адказы вучняў.) Правільна. Чытанне і пісьмо.

Чытанне, пісьмо, гаварэн-не, слуханне. Паглядзіце на гэты спіс і падумайце, якому

вы для сябе свет глухих людзей. Гэта пяць гадоў працы з дзецьмі са слабым слыхам у школе-інтэрнаце №13. Цікавае да псіхалогі прывяла Святлану Уладзіміравну зноў за студэнцкую парту. Яшчэ будучы студэнткай, атрымала прапанову распрацаваць праграму па псіхалогіі для сё-мага класа Мінскай педагагічнай гімназіі №3 і выкладаць гэты курс. Пасля заканчэння курсаў па спецыяльнасці “Практычная псіхалогія” ў Мінскім інстытуце павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і спецы-ялістаў адукацыі паспяхова і з ахвотай працуе псіхалагам у педагагічнай гімназіі №3, з’яўляецца маладым навуковым супрацоўнікам МДПУ імя М.Танка. У кастрычніку гэтага навуальнага года прыняла ўдзел у Міжнародным конкурсе пе-дагогаў у Артэку.

леджвае ўлік эмоцый суб’я-седніка, адлюстраванне іх, спачуванне, пытанні, уда-кладненні, рэзюмраванне.

Гульня “Касмічны рэ-партаж” дазволіць вам ад-дучь розніцу паміж пасіўным і актыўным відамі слухання і выбарчы жыццёвыя сітуацыі для іх прымянення.

Клас падзяляецца на дзве каманды. Вучні, якія сядзяць злева, – удзельнікі касмічнай экспедыцыі, што выявіла на адной планеце невідомыя наскальныя малюнкi і спрабуе перадаць іх на зямлю. Але відзасувязь парухаван, ёсць толькі радыёсвязь, і толькі аднабаковая – з карабля на зямлю. Вучні, якія сядзяць справа, – дыспетчары цэнтра кіравання палётам, яны пры-маюць паведамленні ў рэжы-ме пасіўнага слухання і маю-юць відарысы са слоў уд-зельнікаў касмічнай экспе-дыцыі. Потым яны мяняюцца ро-лямі. Удзельнікі экспедыцыі становяцца дыспетчарамі, дыспетчары ЦКП – касма-наўтамі. Касманавіты перада-юць іншыя малюнкi, дыспет-чары іх прымаюць, але ў рэ-жыме актыўнага слухання. Малюнкi папярня вышыва-юцца на дошцы. Параўнова-юцца дакладнасць адлюстра-вання ў кожным рэжыме і камфортнасць узаемін у ко-жнім выпадку.

Пытанні для абмерка-вання: Параўнаўце малюнкi. Чаму яны атрымалі розніцу? Што дапамагала ў рабоце? Што перашкаджала? Якія па-чутці вы адчувалі адзін да ад-наго?

Настаўнік: Дзеці, вы заўважылі, што малюнак ат-рымаўся больш дакладным, калі вы слухалі актыўна і ма-лі ўдакладняць, задавалі пы-танні, праяўлялі эмоцыі. У сітуацыі актыўнага слухання вы адчувалі сябе больш кам-фортна. Ці азначае гэта, што пасіўнае слуханне не трэба выкарыстоўваць?

Пасіўнае слуханне дарэчы ў гутарцы з чалавекам, які проста хоча выгаварыцца, з чалавекам сарамлівым, замк-нёным.

Пасіўнае слуханне дарэчы ў гутарцы з чалавекам, які проста хоча выгаварыцца, з чалавекам сарамлівым, замк-нёным.

Падліковае камісія, збярэ-це, калі ласка, лісточки з адзін-камі, апрацуючы даныя і за-носіце ў табліцу.

Такім чынам, у нас у класе, на вашу думку, добрых слуха-чоў.... выдатных слухачоў.... слухачоў, якія развіваюцца....

Цяпер вам прадаставіцца магчымасць ацаніць сябе як слухача больш аб’ектыўна. Я прапаную вам адказаць на пытанні тэста “Ці умець вы слухаць і чуць?”

1. Я часта з неапраўдана-чаю, калі субсудзіць скон-чыць гаварыць, каб выказацца самому.

2. Часам я прапаную вы-рашэнне праблемы да таго, як яна прадстаўляе поўнасцю.

3. Я люблю слухаць тое, што прыносіць мне задаваль-ненне.

4. Бывае, што я страчаю ўвагу, губляю ніць разважан-няў, калі гавораць іншыя.

5. Часам эмоцыі, якія пе-рапаўняюць мяне, ускладня-юць успрыняццё.

6. Здаецца, што, ус-памінаючы размову, мне пры-ходзіць на памяць не ас-ноўныя, а другарадныя дэталі.

7. Калі ў размове ўзні-каюць цяжкія для разумення моманты, я адключаюся.

8. Звычайна я з прадуж-тасцю стаўлюся да таго, што чую.

Наступны пункт нашага плана прадугледжвае самаа-цэнку і вывучэнне сябе як слухача. Вазьміце калярковыя алуюкі і выстаўце сабе ацэнку як слухачу. Выбірайце з трох варыянтаў:

ДС – добры слухач;

ВС – выдатны слухач;

РС – слухач, які развіваецца.

6. Здаецца, што, ус-

памінаючы размову, мне пры-

ходзіць на памяць не ас-

ноўныя, а другарадныя дэталі.

7. Калі ў размове ўзні-

каюць цяжкія для разумення

моманты, я адключаюся.

8. Звычайна я з прадуж-

тасцю стаўлюся да таго, што

чую.

Хімічная "Свая гульня" (10-11 клас)

Правілы гульні аналагічныя правіламі тэлевізійнай гульні

Сіні раунд

Тэма: ... або...

10 – Растваральныя асновы, або ... (шчолачы)
20 – “Свая гульня”: трынітралюл, або ... (тратыл)
30 – “Кот у мяшку”: клятчатка, або... (цэлюлоза)
40 – Каласілі, або... (дынітралюлоза)
50 – Вуглярод, або... (гліцыды)

Тэма: кухонная соль

10 – Як было прынята на Русі сустракаць дарагіх гасцей? (З хлебам – соллю.)

20 – Дык за які час можна ўдвая з’есці пуд солі? (Чалавек у год з’ядае прыблізна 3–3,5 кг солі. Гэта значыць, ўдвая 16 кг солі можна з’есці прыкладна за 2 гады.)

30 – Што азначала па старажытных павер’ях прысыпаць соль? (Наклікаць на сабе бяду.)

40 – “Кот у мяшку”. Тэма: металы (10 балаў). Пігмент крыві чалавека ўтрымлівае атам металу гэтага элемента (жалеза).

50 – Лічце, што масавая гібель напалеонаўскіх салдат, асабліва параненых, пры іх адступленні з Масквы была абу-моўлена недахопам у ежы кухоннай солі. Якая роля солі ў ар-ганізме? (Найчасьцей солі ў крыві забяспечвае неабходны ас-матычны ціск, ад якога залежыць нармальнае жыццядзейнасць арганізма.)

Тэма: хімікі і літаратура

10 – Гэты знакаміты рускі вучоны быў добра знаёмы з І.С.Тургеневым, пра што гэтае ў кнізе “Запаветныя думкі” (Дз.І.Мендзялееў).

20 – Вядомы вучоны ў галіне вывучэння біясферы падчас навучання ў Пецярбургскім універсітэце ўваходзіў у навукова-літаратурнае таварства (В.І.Вярнацкі).

30 – Сучаснікі называлі гэтага вучонага пэтам... каменя (А.Е.Ферсман).

40 – Вучань гэтага вучонага І.М.Бутлераў пісаў, што хімік Н.Н. часта ў дыскусіях з філосафамі цытаваў на памяць спрэ-нае месца (Н.Н.Зінін).

50 – “Свая гульня”: вучань вядомага фізіка-хіміка І.А.Каб-лукова стаў вядомым пэтам (Андрэй Белы).

Тэма: вялікі закон

10 – Першае паведамленне аб адкрыцці перыядычнага за-кона было зроблена... (6 сакавіка 1869 г. на пасяджэнні Руска-га хімічнага таварства.)

20 – Як цяпер называюць элементы, якім Дз.І.Мендзялееў даў назвы: экабор, экалюміній, экасіцылій? (Скандый, галій, герман

Тэлепраграма

ПАНЫДЗЕЛАК, 4 ЛЮТАГА БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10 "Крот", 1-я серыя.
10.05 Арсенал. Праграма пра армію.
10.30 Тэлебарометр.
11.00 "Сямейныя вузы".
12.20 "На скрыжаваннях Еўропы".
13.05 "ТАСС уяўлявае вам...".
14.10 Дак. серыял "Скарбы сусветнай культуры".
15.20 "Жулі Леско".
17.00 "Крот", 1-я серыя.
18.30 Зона ікс.
18.45 Прэм'ера тэлеэкрана. Маст.

фільм "Не ў грашчэ ішчасце".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 "Сямейныя вузы".
22.35 Стадэн.
23.00 Планета "Арт".
23.50 Начны сеанс. Меладрама "Ада з тых часоў".

ГРТ

8.00, 11.00 (з сурдаперакладам) Навіны.
8.15 "Зямля каханая".
9.10 Дак. дэтэктыў. "Прысці з паказаннем".
9.40 Поле удаў.
10.35 "Бесталковыя нататкі".
10.50 Бібліяманія.
14.15 Краіна удаў.
14.30 Мушкетэры.
15.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 "3 лёгкіх парай!" У гасцях у Міхала Еўдакімава.

АЎТОРАК, 5 ЛЮТАГА БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15, 17.00 "Крот".
10.05 Стадэн.
10.30, 15.40 "Маленькія Зін-штэйны".
11.00, 21.45 "Сямейныя вузы".
12.20 Дзень добры, Беларусь!
13.05 "ТАСС уяўлявае вам...".
14.15 Дак. серыял "Скарбы сусветнай культуры".
15.20 "Горац".
16.10 "Піцьцэ удаў".

16.20 "5х5".
18.25 Зона ікс.
18.35 "Масква-Мінск".
18.50 "Майстры-дудары". Маст. фільм.
20.25 "Музеум". Сядзібы парт-рэта.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.35 Спорт-кур'ер.
21.45 "Чатыры танкісты і сабака". Маст. фільм.

ГРТ

8.00, 11.00 Навіны.
8.15 Часкі мяне.
9.10 "3 лёгкіх парай!" У гасцях у Міхала Еўдакімава.
9.40 "Хто хоча стаць мільяне-рам?".
10.35 "Бесталковыя нататкі".
10.50 Бібліяманія.
21.00 Шматсерыйны фільм

СЕРАДА, 6 ЛЮТАГА БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10, 17.00 "Крот".
10.10, 15.40 "Прыгоды Шэрлі Холмс".
10.40 Дзёньнік XIX зямлі.
11.00, 21.45 "Сямейныя вузы".
12.20 Дзень добры, Беларусь!
13.00 Маст. фільм "Пятля" 1-я серыя.
14.05 Здароўе. Тэлесюсіс.
14.30 Сад мясцовы.
15.20 "Горац".
16.10 "Піцьцэ удаў".
16.20 "5х5". Праграма для стар-

шакласнікаў.
18.25 Зона ікс.
18.35 Дзёньнік XIX зямлі.
19.00 Вячэрнія навіны.
19.15 Прыгодніцкі фільм "Пра-ры".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.35 Спорт-кур'ер.
21.45 "Чатыры танкісты і сабака".
0.00 Крымінальнае дасце.
0.25 "Сустрачаў у Траецкім" з Алесандрам Дамарацкім.

ГРТ

8.00, 11.00 Навіны (з сурдапера-кладам).
8.15, 17.55 "Зямля каханая".
9.10 Сімаханарама Яўгена Пет-расіна.
9.45 "Слабае звязно".
10.35 "Бесталковыя нататкі" з Дам. Крыловіч.
10.50 Бібліяманія.

ЧАЦВЕР, 7 ЛЮТАГА БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10, 17.00 "Крот". 4-я серыя.
10.10 "Прыгоды Шэрлі Холмс".
10.40 Дзёньнік XIX зямлі.
11.00, 21.45 "Сямейныя вузы".
12.20 Дзень добры, Беларусь!
13.00 Маст. фільм. 2-я серыя.
14.05 Тэлеграм.
14.30 Сутнасць. Духоўная прагра-ма.
15.20 "Горац".
15.40 "Прыгоды Шэрлі Холмс".

2-я серыя.
16.10 "Піцьцэ удаў".
16.20 "5х5".
18.25 Зона ікс.
18.40 Дзёньнік XIX зямлі.
19.00 Дзёньнік XIX зямлі.
19.10 "Прыгоды Шэрлі Холмс".
19.40 "Хто хоча стаць мільяне-рам?".
2-я серыя.
20.40 Дзёньнік XIX зямлі.
21.00 Панарама.
21.35 Спорт-кур'ер.
21.45 "Чатыры танкісты і сабака".
0.05 Беларускае дваццатка.

ГРТ

8.00 Навіны.
8.15, 18.55 "Зямля каханая".
9.10 "Куміры. Вактар Кузнін".
9.40 "Хто хоча стаць мільяне-рам?".
10.35 "Бесталковыя нататкі".
10.50 Бібліяманія.

ПЯТНІЦА, 8 ЛЮТАГА БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10 "Брыгады "Тыгра".
10.10 "Прыгоды Шэрлі Холмс".
10.40 Дзёньнік XIX зямлі.
11.00 "Сямейныя вузы".
12.20 Дзень добры, Беларусь!
13.05 "Пятля". Маст. фільм.
14.15 "Скарбы сусветнай культу-ры".
14.30 Сад мары.
15.20 "Горац". Мультисерыял.
15.40 "Прыгоды Шэрлі Холмс".
16.10 "Піцьцэ удаў".
17.00 "Брыгады "Тыгра".

18.25 Зона ікс.
18.40 Дзёньнік XIX зямлі.
19.00 Дзёньнік XIX зямлі.
19.10 "Прыгоды Шэрлі Холмс".
19.40 "Хто хоча стаць мільяне-рам?".
2-я серыя.
20.40 Дзёньнік XIX зямлі.
21.00 Панарама.
21.35 Спорт-кур'ер.
21.45 "Чатыры танкісты і сабака".
0.05 Беларускае дваццатка.

ГРТ

8.00 Тэлеканал "Добрай раніцы".
8.00 Навіны.
8.15 "Зямля каханая".
9.10 "Самі з вусамі".
9.40 "Слабае звязно".
10.35 "Бесталковыя нататкі".
10.50 Бібліяманія.
11.00 Навіны (з субітрам).
15.00 Фільм "Клетка", 4-я серыя (заклучная).
16.00 Вялікае мыццё.

СУБОТА, 9 ЛЮТАГА БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00, 19.00 Навіны.
7.10 Урачыстая цырымонія ад-крыцця XIX зямлі.
9.05 Індыйскае кіно. "Развод па-індыйска", 1-я серыя.
11.10 Дзёньнік XIX зямлі.
11.30 "Развод па-індыйска", 2-я серыя.
12.35 Сад мары.
13.00 Каралеўскае паляванне.
13.25 Здароўе.
13.50 "Растуць-бацка", Заклуч-ная серыя.
14.45 "Музеум". Сядзібы парт-рэт.
15.20 "Атрад па барацьбе з мафіяй". Заклучная серыя.
16.25 Беларускае дваццатка.

16.55 Піцьцэ удаў.
17.25 Мультифільм "Зноў двой-ка".
18.20 3 дэкладных крыніц.
18.40 Дзёньнік XIX зямлі.
19.00 Дзёньнік XIX зямлі.
19.25 КБ3. Фестываль Еўраліт.
Частка 1-я.
21.00 Панарама.
21.50 Маст. фільм "Станцыйны аглядчык".
22.55 XIX зямлі.
23.00 "Сямейныя вузы".
23.15 "Каралева мячоў".
2.10 Дак. серыял "Успомні пра будучыню".

ГРТ

7.00 Навіны.
7.10 "Назівайка на Мясцы". Ча-стка 3-я.
7.35 КОАП.
8.00 Слова пастыра. Мітрапаліт Кірыл.
8.15 Грой, гармонік любі!
8.50 Бібліяманія.

ГРТ

17.50 "Сустрачаў у Траецкім" з Алесандрам Дамарацкім.
18.15 "Час мясцовы".
18.45 Дзёньнік XIX зямлі.
19.00 Дзёньнік XIX зямлі.
19.15 Планета "Арт".
19.35 Тэлебарометр.
19.50 Энциклапедыя беларускага спорту.
20.00 Галовнае пытанне.
20.35 Геранічная камедыя "Слу-жыл да таварыш".
22.10 Парыжскі тыдзень высокай моды ў праграме "Новая калек-цыя".
22.35 "Жулі Леско".
0.05 "Успомні пра будучыню" 4-я серыя.

ГРТ

7.00 Навіны.
7.10 Армейскі магазін.
7.40 Дыскі-клуб. "Зверанаты джунгляў".
8.05 Ранішня зорка.
8.50 Бібліяманія.

18.00 Часкі мяне.
19.00 "Хто хоча стаць мільяне-рам?".
20.00 Час.
20.35 Прэм'ера шматсерыйнага фільма "Клетка", 1-я серыя.
21.40 Незалежнае расследаван-не.
22.30 Начны "Час".
23.00 "Гаражы лёд". Гісторыя алімпійскага хакея.
23.30 "Начная змена" Дамітрыя Дзіброва.

РАСІЯ

7.00, 8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
7.15 Масква - Мінск.
7.35 Экспертыза РТР.
7.50 Весткі - Масква.
8.15 "Каралек" - птушка пеўчая.
10.30 Афіша.
10.40 "Санта-Барбара".
16.30 Маст. фільм "Мытыя".
18.00 Камедыйны серыял "Друж-

ная сямейка".
19.00 Камедыйны серыял "Юрык".
19.35 Мясцовы час. Весткі - Ма-сква.
19.55 "Ладзі Бомж".
20.55 Маст. фільм "Бальзак. Жыццё ў страцы".
22.00 Весткі - Падрабязнасці.
22.15 Мясцовы час. Весткі - Ма-сква.
22.25 Дзёньніца часу.
22.45 Вакі рэпартаж РТР.
"Фрагменты жыцця".
23.10 Вострасюжэты фільм "Аношні герой".
1.05 Прагнозы надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.15 "Рамантыка раманса". Вяду-чы Л. Сярэбранык.
9.45 "Маленькія школы". Дак. фільм.
10.45 "Сферы". Міжнародны аг-ляд.

11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны.
11.45 Разам з Фафалем.
12.00 "Ох, ужо гэтыя дзеткі".
12.15 Чым жыве Расія.
12.20 "Антонія аднаго верша".
12.30 "Смешныя партрэты".
12.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
12.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
13.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
13.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
13.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
13.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
13.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
13.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
14.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
14.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
14.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
14.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
14.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
14.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
15.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
15.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
15.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
15.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
15.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
15.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
16.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
16.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
16.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
16.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
16.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
16.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
17.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
17.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
17.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
17.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
17.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
17.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
18.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
18.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
18.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
18.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
18.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
18.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
19.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
19.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
19.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
19.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
19.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
19.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
20.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
20.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
20.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
20.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
20.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
20.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
21.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
21.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
21.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
21.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
21.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
21.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
22.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
22.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
22.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
22.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
22.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
22.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
23.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".
23.10 "Інтэрв'ю з вядомымі".
23.20 "Інтэрв'ю з вядомымі".
23.30 "Інтэрв'ю з вядомымі".
23.40 "Інтэрв'ю з вядомымі".
23.50 "Інтэрв'ю з вядомымі".
24.00 "Інтэрв'ю з вядомымі".

Аўтарская праграма В. Гусева.
18.15 "ГРАНД".
19.10 "XX стагоддзе. Выбранне".
Дамітрый Кедрын. Да 95-годдзя з дня нараджэння.
19.50 Добрай ночы, малышы!
20.00 Тэатральная Расія. С. Мро-жак. "Стрыты".
21.20 П. Чайкоўскі. Славянскі марш дырыжор В. Барбік.
21.35 "Што рабіць?". Праграма В. Траццякова.
22.30 А. Кавакавагарду да відэа-арту. "Бол".

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёння.
7.15 У запас.
7.40 Карданы вал.
7.45 Піцьцэ удаў.
7.55 "Хуткая дапамога".
8.05 "Хуткая дапамога".
8.15 "Хуткая дапамога".
8.25 "Хуткая дапамога".
8.35 "Хуткая дапамога".
8.45 "Хуткая дапамога".
8.55 "Хуткая дапамога".
9.05 "Хуткая дапамога".
9.15 "Хуткая дапамога".
9.25 "Хуткая дапамога".
9.35 "Хуткая дапамога".
9.45 "Хуткая дапамога".
9.55 "Хуткая дапамога".
10.05 "Хуткая дапамога".
10.15 "Хуткая дапамога".
10.25 "Хуткая дапамога".
10.35 "Хуткая дапамога".
10.45 "Хуткая дапамога".
10.55 "Хуткая дапамога".
11.05 "Хуткая дапамога".
11.15 "Хуткая дапамога".
11.25 "Хуткая дапамога".
11.35 "Хуткая дапамога".
11.45 "Хуткая дапамога".
11.55 "Хуткая дапамога".
12.05 "Хуткая дапамога".
12.15 "Хуткая дапамога".
12.25 "Хуткая дапамога".
12.35 "Хуткая дапамога".
12.45 "Хуткая дапамога".
12.55 "Хуткая дапамога".
13.05 "Хуткая дапамога".
13.15 "Хуткая дапамога".
13.25 "Хуткая дапамога".
13.35 "Хуткая дапамога".
13.45 "Хуткая дапамога".
13.55 "Хуткая дапамога".
14.05 "Хуткая дапамога".
14.15 "Хуткая дапамога".
14.25 "Хуткая дапамога".
14.35 "Хуткая дапамога".
14.45 "Хуткая дапамога".
14.55 "Хуткая дапамога".
15.05 "Хуткая дапамога".
15.15 "Хуткая дапамога".
15.25 "Хуткая дапамога".
15.35 "Хуткая дапамога".
15.45 "Хуткая дапамога".
15.55 "Хуткая дапамога".
16.05 "Хуткая дапамога".
16.15 "Хуткая дапамога".
16.25 "Хуткая дапамога".
16.35 "Хуткая дапамога".
16.45 "Хуткая дапамога".
16.55 "Хуткая дапамога".
17.05 "Хуткая дапамога".
17.15 "Хуткая дапамога".
17.25 "Хуткая дапамога".
17.35 "Хуткая дапамога".
17.45 "Хуткая дапамога".
17.55 "Хуткая дапамога".
18.05 "Хуткая дапамога".
18.15 "Хуткая дапамога".
18.25 "Хуткая дапамога".
18.35 "Хуткая дапамога".
18.45 "Хуткая дапамога".
18.55 "Хуткая дапамога".
19.05 "Хуткая дапамога".
19.15 "Хуткая дапамога".
19.25 "Хуткая дапамога".
19.35 "Хуткая дапамога".
19.45 "Хуткая дапамога".
19.55 "Хуткая дапамога".
20.05 "Хуткая дапамога".
20.15 "Хуткая дапамога".
20.25 "Хуткая дапамога".
20.35 "Хуткая дапамога".
20.45 "Хуткая дапамога".
20.55 "Хуткая дапамога".
21.05 "Хуткая дапамога".
21.15 "Хуткая дапамога".
21.25 "Хуткая дапамога".
21.35 "Хуткая дапамога".
21.45 "Хуткая дапамога".
21.55 "Хуткая дапамога".
22.05 "Хуткая дапамога".
22.15 "Хуткая дапамога".
22.25 "Хуткая дапамога".
22.35 "Хуткая дапамога".
22.45 "Хуткая дапамога".
22.55 "Хуткая дапамога".
23.05 "Хуткая дапамога".
23.15 "Хуткая дапамога".
23.25 "Хуткая дапамога".
23.35 "Хуткая дапамога".
23.45 "Хуткая дапамога".
23.55 "Хуткая дапамога".
24.05 "Хуткая дапамога".

9.25 Надзея.
10.35 Лялькі.
11.20 Дэтэктыў "Інспектар ДАІ".
13.20 Ток-шоу "Прынцып Даміно".
14.40 Крымінал.
15.20 Дэтэктыў "Візіт да Міна-таўра". 1-я серыя.
16.55 Скапанс.
17.40 Крымінал.
18.00 Герой дня.
18.50 Прэм'ера НТБ. Дэтэктыў "Шатун". 1-я серыя.
19.50 "Сняваючы ў цярноўніку". 1-я серыя.
21.55 "Хуткая дапамога".
23.25 Гардон.

СТБ

6.00, 16.30 "Паўэр рэйджэрс, ці Магюны рэйджэры".
6.30, 16.05 "Цік-герой".
7.00, 15.40 "Невергадны Халк".
7.30 Інфармацыйная праграма "168 гадзін Мінска".

8.20 "Віртуальны свет".
8.30 "Кіно".
8.40 "Ладзі Бомж".
8.50 "Ладзі Бомж".
9.00 "Ладзі Бомж".
9.10 "Ладзі Бомж".
9.20 "Ладзі Бомж".
9.30 "Ладзі Бомж".
9.40 "Ладзі Бомж".
9.50 "Ладзі Бомж".
10.00 "Ладзі Бомж".
10.10 "Ладзі Бомж".
10.20 "Ладзі Бомж".
10.30 "Ладзі Бомж".
10.40 "Ладзі Бомж".
10.50 "Ладзі Бомж".
11.00 "Ладзі Бомж".
11.10 "Ладзі Бомж".
11.20 "Ладзі Бомж".
11.30 "Ладзі Бомж".
11.40 "Ладзі Бомж".
11.50 "Ладзі Бомж".
12.00 "Ладзі Бомж".
12.10 "Ладзі Бомж".
12.20 "Ладзі Бомж".
12.30 "Ладзі Бомж".
12.40 "Ладзі Бомж".
12.50 "Ладзі Бомж".
13.00 "Ладзі Бомж".
13.10 "Ладзі Бомж".
13.20 "Ладзі Бомж".
13.30 "Ладзі Бомж".
13.40 "Ладзі Бомж".
13.50 "Ладзі Бомж".
14.00 "Ладзі Бомж".
14.10 "Ладзі Бомж".
14.20 "Ладзі Бомж".
14.30 "Ладзі Бомж".
14.40 "Ладзі Бомж".
14.50 "Ладзі Бомж".
15.00 "Ладзі Бомж".
15.10 "Ладзі Бомж".
15.20 "Ладзі Бомж".
15.30 "Ладзі Бомж".
15.40 "Ладзі Бомж".
15.50 "Ладзі Бомж".
16.00 "Ладзі Бомж".
16.10 "Ладзі Бомж".
16.20 "Ладзі Бомж".
16.30 "Ладзі Бомж".
16.40 "Ладзі Бомж".
16.50 "Ладзі Бомж".
17.00 "Ладзі Бомж".
17.10 "Ладзі Бомж".
17.20 "Ладзі Бомж".
17.30 "Ладзі Бомж".
17.40 "Ладзі Бомж".
17.50 "Ладзі Бомж".
18.00 "Ладзі Бомж".
18.10 "Ладзі Бомж".
18.20 "Ладзі Бомж".
18.30 "Ладзі Бомж".
18.40 "Ладзі Бомж".
18.50 "Ладзі Бомж".
19.00 "Ладзі Бомж".
19.10 "Ладзі Бомж".
19.20 "Ладзі Бомж".
19.30 "Ладзі Бомж".
19.40 "Ладзі Бомж".
19.50 "Ладзі Бомж".
20.00 "Ладзі Бомж".
20.10 "Ладзі Бомж".
20.20 "Ладзі Бомж".
20.30 "Ладзі Бомж".
20.40 "Ладзі Бомж".
20.50 "Ладзі Бомж".
21.00 "Ладзі Бомж".
21.10 "Ладзі Бомж".
21.20 "Ладзі Бомж".
21.30 "Ладзі Бомж".
21.40 "Ладзі Бомж".
21.50 "Ладзі Бомж".
22.00 "Ладзі Бомж".
22.10 "Ладзі Бомж".
22.20 "Ладзі Бомж".
22.30 "Ладзі Бомж".
22.40 "Ладзі Бомж".
22.50 "Ладзі Бомж".
23.00 "Ладзі Бомж".
23.10 "Ладзі Бомж".
23.20 "Ладзі Бомж".
23.30 "Ладзі Бомж".
23.40 "Ладзі Бомж".
23.50 "Ладзі Бомж".
24.00 "Ладзі Бомж".

ЗАСНАВАЛЬНИК —
МИНИСТЕРСТВА
АДУКАЦЫІ
РЕСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны прыёмнай рэдакцыі: 36-91-42; наміснікаў галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэры — 36-53-22; рэкламы — 36-53-22; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання, навуцы — 36-43-71; 36-90-63; інфармацыі — 36-43-71; ВНУ і тэхнікумаў — 36-44-25; прафэхадукцыі, тэлемаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22, bng@e-mail.ru

Аўтары допісу ў рэдакцыю паважа